

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Patērētāju politikas tiesiskais pamats"

(2006/C 185/13)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2005. gada 10. februārī nolēma izstrādāt atzinumu par tematu "Patērētāju politikas tiesiskais pamats".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2006. gada 28. martā. Ziņotājs: PEGADO LIZ kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 426. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 20. un 21. aprīlī (20. aprīļa sēdē), ar 45 balsīm par, 26 balsīm pret un 2 atturoties, pieņēma šādu atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1 Jebkurā tiesību kopienā politikai, ko kopiena ir iecerējusi īstenot, ir jābalstās uz tiesisko pamatu, kas nosaka šai kopienai piešķirtās kompetences robežas un tās darbības parametrus. Eiropas Savienība ir tiesību kopiena, kam ir jāatbilst šādai prasībai.

1.2 Lai tiesību pamats būtu piemērots, darbotiespējīgs un efektīvs, tam jābūt skaidram, precīzam un nošķirtam. Tam ir jāsaturs mērķi, pamatprincipi un politikas, ko ir iecerējusi realizēt šī tiesību kopiena, īstenošanas kritēriji. Tam ir jāaptver visas tās politikas jomas, kurām tas ir bijis radīts.

1.3 Eiropas Savienībā kopš Māstrihtas līguma pieņemšanas jaunais regulējuma pamats patērētāju aizsardzības politikas jomā bija 129.a pants, kas ātri viens izrādījās nepietiekams, lai būtu par pamatu pilnvērtīgas politikas šajā jomā tālākai īstenošanai.

1.4 Šī tiesiskā pamata nepiemērošana gadu gaitā ir apliecinājusi tā trūkumus un nespēju būt par piemērotu un efektīvu tiesisko pamatu, lai Kopienas līmenī veicinātu īstenu patērētāju interešu aizsardzības politiku.

1.5 Ar jauno Amsterdāmas līguma 153. pantu ieviestie grozījumi nespēja novērst šādā veidā atklātos trūkumus, un saistībā ar Eiropas Konstitūcijas pieņemšanu ierosinātie teksti arī neatrisināja šīs problēmas.

1.6 Patērētāju politika ir viena no politikām, kas visvairāk skar Eiropas iedzīvotājus. Tā lielā mērā var ietekmēt viņu uzticību Eiropas ideālam ar nosacījumu, ka tā apmierinās viņu vajadzības un atbildīs viņu vēlmēm, kas līdz šim ne vienmēr ir noticis⁽¹⁾.

(1) Kā norādīja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja tās atzinumā par tematu "Patērētāju politika pēc Eiropas Savienības paplašināšanās", OV C 221, 08.09.2005., un Eiropas Parlaments arī to atzina savā ziņojumā par patērētāju interešu veicināšanu un aizsardzību jaunajās dalībvalstīs. (Ziņotājs — Henrik Dam Kristensen kgs, Eiropas Parlaments 359.904/02-00). Papildus pašregulācijas, kopregulējuma un alternatīvu metožu domstarpību izšķiršanai pieeju attīstīšana var nodrošināt šī aspekta paaugstinātu ievērošanu.

1.7 Komisijas pamatnostādnes patērētāju tiesību aizsardzības politikas jomā⁽²⁾ apstiprina satraucošo patērētāju interešu veicināšanas un aizsardzības pasliktināšanos. Šis trūkums pastiprina nepieciešamību steidzami analizēt Līgumā noteikto šīs jomas tiesisko pamatu.

1.8 Līdzīga analīze tiek veikta šajā atzinumā. Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir spiesta secināt, ka papildus nepieciešamajai politiskai gribai virzīt tālāk patērētāju interešu aizsardzības politiku, lai veicinātu lielāku patērētāju dalību un viņu interešu visās Kopienas politikas jomās aizsardzību, ir jāveic arī pētījums par tiesiskā pamata, uz kura balstīt patērētāju interešu aizsardzības politiku, pārveidi pēc būtības.

1.9 Ar liela skaita Eiropas juristu, kuru kompetence šajā jomā ir plaši atzīta, daudzo ieguldījumu palīdzību Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja spēj piedāvāt priekšlikumu jaunam patērētāju politikas tiesiskam pamatam. Šim tiesiskajam pamatam būtu ievērojami jāveicina regulējuma uzlabošanās, vienkāršošana un pat tā apjoma samazināšanās. Līdz ar to Komiteja iesaka Komisijai, Padomei, kā arī dalībvalstīm rūpēties, lai šāds priekšlikums tiktu ņemts vērā saistībā ar iespējamu Līguma teksta pārskatīšanu nākotnē.

2. Ievads. Pašiniciatīvas atzinuma mērķis

2.1 Brīdī, kad Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja nolēma apstiprināt šo pašiniciatīvas atzinumu, tās mērķis bija veicināt padziļinātu analīzi par patērētāju politikai Eiropas līmenī piemērojamo tiesisko pamatu, proti, par Līguma 153. pantu, salīdzinot pēdējo ar dalībvalstīm iesniegto Konstitucionālā līguma projektu, kā arī ar sekundārajām tiesībām. Tā centās nodrošināt arī šajā jautājumā ieinteresēto pušu pārstāvju, kā arī speciālistu Kopienas patērētāju tiesību jomā dalību.

(2) Tas izriet no 2005. gada 11. maija Direktīvas 2005/29/EK (OV L 149, 11.06.2005) par negodprātīgu komercdarbības praksi, Kopienas rīcības programmas veselības un patērētāju aizsardzības jomā 2007. līdz 2013. gadam [KOM(2005) 115 galīgā red.] un priekšlikuma Regulai par pārdošanas iekšējā tirgū veicināšanu [KOM(2005) 462 galīgā red., 27.09.2005] atsaukšanas fakta.

2.1.1 Apzinoties 153. panta šībrīža redakcijas trūkumus, bija daudz tādu, kas piekrita uzskatām, ka šie trūkumi ir vairojami šā panta praktiskā neizmantošanā par tiesisko pamatu sekundārajām tiesībām tādās jomās kā patērētāju tiesību un interešu veicināšana, kā arī patērētāju politikas izstrāde Eiropas Savienībā. Šai politikai bija visas iespējas būt sekmīgai, ja tai būtu bijis piemērots, darbotiespējīgs un efektīvs tiesiskais pamats.

2.2 Eiropas iestādes vispār un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, patērētāju organizācijas un sociālie sarunu partneri jo sevišķi noteikti būtu pirmie ieguvēji no patērētāju politikas tiesiskā pamata Līgumā uzlabošanās.

2.2.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja kā institucionalizēts pilsoniskās sabiedrības pārstāvības forums tiek uzskatīta par īpaši piemērotu vietu, lai sekmīgi veiktu šo uzdevumu dialogā ar sociālajiem sarunu partneriem un ar universitāšu ekspertu šajā jomā atbalstu.

2.2.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka patērētāju politika pavisam noteikti ir viena no politikām, kas visvairāk skar Eiropas iedzīvotājus. Ja tā apmierinās viņu vajadzības un atbildīs viņu vēlmēm, tā var, un tai lielā mērā ir jāietekmē viņu uzticība Eiropas ideālam.

2.2.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2005. gada 14. oktobrī uzklaušīja daudzus pārstāvjus, kas bija izrādījuši atsaucību, piedaloties šim nolūkam sagatavotajā aptaujā. Šādā veidā iegūtie viedokļi un ieteikumi ļāva labāk pamatot atzinumu. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saka paldies visiem, pateicoties kuriem šis dokuments tika izstrādāts⁽³⁾.

3. Jautājums — tiesiskais pamats patērētāju politikai

3.1 Šībrīža patērētāju aizsardzības politikas tiesiskais pamats ir atrodams Līguma XIV sadaļā, kas saucas "Patērētāju tiesību aizsardzība", 153. pantā. Pants skan šādi:

⁽³⁾ 2005. gada uzklaušīšanas sēdē piedalījās: *Carlos Almaraz* kgs (UNICE — Eiropas Rūpniecības un darba devēju apvienību savienība), profesors *Thierry Bourgoignie* (Kvebekas Universitātē Monreālā), *Nuria Rodríguez* kdze (Eiropas Patērētāju apvienību centrs), *Denis Labut* kgs un *Kalliopi Spyridaki* kdze, (UGAL — Eiropas Neatkarīgo mazumtirgotāju grupu savienība), *Jon-Andreas Lange* kgs, (*Forbrukerradet* — Norvēģijas Patērētāju padome), *William Vidonja* kgs (CEA — Elektronikas patērētāju apvienība), *Patrick von Braunmühl* kgs (VZBV — Federālā apvienība "Patērētāju centrāle") un *Hubert J. J. Van Breemen* kgs (VNO NVW — Nīderlandes Rūpniecības un darba devēju konfederācija).

Papildus tam mēs esam saņēmuši rakstiskus komentārus kā atbildes uz dažiem desmitiem jautājumu, kas bija ietverti juristiem un akadēmiķiem visā Eiropā adresētā anketā: no profesora *Thierry Bourgoignie* (Kvebekas Universitātē Monreālā), profesora *Jean Calais-Auloy* (Monpeljē Tiesību un ekonomikas zinātņu fakultāte), *Stephen Crampton* kga (*Which?*), profesora *Mjrio Frota* (APDC — Portugāles Patērētāju tiesību asociācija), *Cornelia Kutterer* kdzes (Eiropas Patērētāju apvienību centrs), *Jon-Andreas Lange* kga (*Forbrukerradet* — Norvēģijas Patērētāju padome), *René-Claude Mäder* kdzes (CLCV — Patērētāju, mājoklis un dzīves pamats), profesora *Stephen Weatherill* (ECLG — Eiropas Patērētāju tiesību grupa), profesora *Hans Micklitz* (Eiropas Ekonomikas un patērētāju tiesību institūta, reģ. jur. pers., Bambergas Universitātē), *Gaëlle Patetta* kdzes (UFC — Ko izvēlēties?), profesora *Norbert Reich* (Brēmenes Universitātē, tiesību zinātnes), no Eiropas Rūpniecības un darba devēju apvienību savienības (UNICE), kā arī no mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un starptautiskās tirdzniecības pārstāvniecības Eiropas Savienībā "Euro Commerce".

1. "Lai veicinātu patērētāju ieinteresētību un nodrošinātu augstu līmeni patērētāju tiesību aizsardzībā, Kopiena veicina patērētāju veselības, drošības un ekonomisko interešu aizsardzību, kā arī atbalsta viņu tiesības gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu savas intereses.

2. Patērētāju tiesību aizsardzības prasības ņem vērā, nosakot un īstenojot citas Kopienas politikas un rīcību.

3. Kopiena sekmē 1. punktā minēto mērķu sasniegšanu ar:

a) normatīvo aktu, ko tā pieņem atbilstīgi 95. pantam iekšējā tirgus izveides sakarā,

b) normatīvo aktu, kas atbalsta un papildina dalībvalstu politiku un nodrošina tās pārraudzību, palīdzību.

4. Padome saskaņā ar 251. pantā minēto procedūru, apspriedusies ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, pieņem 3. punkta b) apakšpunktā minētos normatīvos aktus.

5. Normatīvie akti, ko pieņem saskaņā ar 4. punktu, neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus. Šādiem normatīvajiem aktiem ir jābūt saderīgiem ar šo Līgumu. Šos pasākumus dara zināmus Komisijai."⁽⁴⁾

3.2 Lai patērētāju tiesību aizsardzību varētu pieskaitīt jomām, kas ir Eiropas Savienības kompetencē, tai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantu obligāti ir jābūt īpašas normas priekšmetam, ko regulē šis Līgums; 5. pants Līguma konsolidētajā redakcijā skan šādi:

"Eiropas Parlaments, Padome, Komisija, Tiesa un Revīzijas palāta īsteno savas pilnvaras saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem un tādos pašos nolūkos, kādi ir paredzēti gan Eiropas Kopienas dibināšanas līgumos un turpmākos līgumos un aktos, kas tos groza un papildina, kā arī citos šā Līguma noteikumos."

3.3 Šī noteikuma, kuram atbilstīgi valstis ir tiesīgas noteikt savu kompetenci, svarīgums ir jāuzsver tāpēc, ka jo īpaši likuma robi, teksta neprecizitāte vai pretrunīgais raksturs var novest pie neiespējamības piemērot Eiropas iestāžu uz šā Līguma pamata vēlāk pieņemtos normatīvos aktus.

⁽⁴⁾ Papildus augstāk citētajam pantam patērētāju politika ir pamatojama ar citām Līguma par Eiropas Savienību normām, starp kurām uzreiz ir izceļama norma preambulā, kas pauž aicinājumu nodrošināt "savu tautu ekonomiskās un sociālās attīstības, pilnīgojot iekšējo tirgu un veicinot kohēziju un vides aizsardzību," veicināšanu un "kopīgas pilsonības savu valstu pilsoņiem" ieviešanu, kā arī ar šā līguma 2. un 6. panta normām vai arī ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma Nicas līguma redakcijā 2. panta, 3. panta 1. punkta t) apakšpunkta, 17. panta 2. punkta, 33. panta 1. punkta e) apakšpunkta, 34. panta 2. punkta II rindkopas, 75. panta 3. daļas II rindkopas, 81. panta 3. punkta un 87. panta 2. punkta a) apakšpunkta normām.

3.4 Šeit būtu vietā atgādināt, ka Eiropas Kopienu Tiesa savā 2000. gada 5. oktobra spriedumā atzīmēja, ka normatīva akta, kas ir pieņemts, pamatojoties uz 100.a pantu (tagad 95. pantu), regulējuma priekšmetam ir jābūt iekšējā tirgus izveides un darbības apstākļu uzlabošanai. Tiesa atgādina, ka, ja 100.a panta kā tiesiskā pamata izmantošanas pamatojumam pietiktu ar vienkāršu atšķirību valstu regulējumos konstatāciju, kā arī ar abstraktiem pamatbrīvību ierobežošanas vai konkurences kropļošanas draudiem, tiesiskā pamata ievērošanas kontrole no tiesas puses būtu pilnīgi neefektīva⁽⁵⁾.

3.5 Šī prasība pēc skaidra un līdz ar to starptautiski kontrolējama tiesiska pamata ir jāattiecinā arī uz politisko sfēru kā neapšaubāms konstitucionālas dabas signāls par vajadzību pēc patērētāju tiesību aizsardzības politikas. Šajā sakarā nebūtu par sliktu atgādināt, ka ar 1986. gada 17. un 28. februāra Vienotā Eiropas akta palīdzību daļēji aizpildīja Romas līgumā esošos normatīvos robus, ieviešot tikai videi veltītu sadaļu, kurā ietilpa panti no 130.r līdz 130.t pantam (tagad no 174. līdz 176. pantam). Mērķi, kas ir nosprausti 175. pantā, un Kopienas rīcības vides jomā noteikšanas kritēriji, kas ir definēti tajā pašā pantā, ir acīmredzami veicinājuši efektīva normu kopuma šajā jomā rašanos.

3.5.1 Šajā ziņā, ja salīdzina tagadējo Līguma 175. un 153. pantu, tad kļūst skaidrs, ka tiesiskā pamata kvalitāte ir galvenais faktors tālākās rīcības noteikšanā. Vides jomā mērķi ir noteikti skaidri un precīzi.

175. pants nosaka pamatprincipus Kopienas rīcībai šajā jomā.

175. panta 3. daļā noteiktie tehniskie parametri arī ir faktori, kas veicina racionālu un lietderīgu politikas vides jomā piemērošanu.

3.5.2 Tajā mērā, kādā Kopienas likumdevējam ir tiesības izvērtēt pieņemamo normatīvo aktu atbilstību, ir acīmredzams, ka tiesiskā pamata kvalitāte ir izšķiroša, jo tā samazina izteiktu izvērtēšanas kļūdas iespējamību vai varas pilnvaru nepareizu izmantošanu, vai acīmredzamu izvērtēšanas pilnvaru pārkāpumu⁽⁶⁾.

4. Vai 153. pants ir pieņemams tiesisks pamats un vai uz tā var balstīt Eiropas patērētājiem paredzētu Kopienas politiku?

4.1 Ņemot vērā šādu izskaidrojumu, ir jākonstatē, ka tagadējā Līguma 153. pants nav vairs uzskatāms par tiesisko pamatu, kas piedāvātu pietiekamu patērētāju tiesību aizsardzības nodrošināšanu.

4.2 Ir jāatgādina, ka patērētāju tiesības šā iemesla dēļ Eiropas līmenī ir galvenokārt izveidojušās, balstoties uz atsauci Līguma 95. pantā un pateicoties iekšējā tirgus īstenošanas iniciatīvām. Protams, patērētāju aizsardzības politika aptver vairākas

nozāres, un citās Līguma jomās pastāv tiesas norādes uz nepieciešamību ņemt vērā patērētāju tiesību aizsardzību. Neskatoties uz to, kopumā tiek uzskatīts, ka 153. pants tā pašreizējā redakcijā ir nepietiekams.

4.3 Tika konstatēts arī tas, ka normatīvos aktus patērētāju tiesību aizsardzības jomā ārkārtīgi reti pieņēma, balstoties uz 153. pantu (vai pirms tam uz 129.a pantu).

4.4 Šai kritikai par to, ka patērētāju tiesību aizsardzība ir kļuvusi par piedevu iekšējā tirgus izveides noteikumiem, ir jāpievieno augstākminētie secinājumi no Eiropas Kopienu Tiesas 2000. gada 5. oktobra sprieduma⁽⁷⁾. Nenoteiktība, kas ir saistīta tieši ar šo tiesas nolēmumu, var novest pie atsevišķu patērētāju tiesību (garantijas, pārdošana mājās u. c.) aizsardzības jomā pieņemtu direktīvu paša tiesiskā pamata apstrīdēšanas galvenokārt prejudiciālā nolēmuma kārtībā.

4.5 Pašreizējā tekstā ir noteikts augsts patērētāju tiesību aizsardzības līmeņa kritērijs. Šis augstais patērētāju aizsardzības līmenis — tāds, kāds tas ir noteikts 153. pantā — neliek obligāti dalībvalstīm meklēt tiesisko sistēmu, kas sniegtu vislielākās garantijas. 153. panta 5. punkts šādā gadījumā ļauj saglabāt aizsargājamo juridiskās sistēmas ar nosacījumu, ka tās ir adekvātas ar Līgumu.

4.5.1 Augsta līmeņa aizsardzības noteikšana nebūt nav viegla. Parametri, kas ir jāņem vērā, nav iekļauti 153. pantā un var novest pie vairākām interpretācijas grūtībām.

4.6 Šobrīd šķiet, ka tiesiskais pamats ir jāpārskata, ņemot vērā tālāk tekstā izklāstīto analīzi.

4.6.1 Patērētāju tiesību aizsardzības politikai ir jābūt vienai no Savienības kompetencēm, nevis papildinājumam dalībvalstu patērētāju tiesību aizsardzības politikai. Ir paradoksāli uzskatīt, ka patērētāju tiesību aizsardzībai, par kuru uzskata, ka tā var veicināt iekšējā tirgus uzlabošanu, būtu jābūt dalībvalstu kompetencē.

4.6.2 Patērētāju veselība, drošība un ekonomiskās intereses tiek raksturotas kā jomas, kurās Eiropas Savienībai ir jāsniedz savs ieguldījums. Drīzāk šajās jomās būtu jāparedz mērķi, kas noteikti ir jāpaplašina. Līdz ar to rodas jautājums, vai vērā būtu jāņem tikai patērētāju ekonomiskās intereses? Pastāv vairāk nekā acīmredzama pretruna starp šo interešu veicināšanu un ieguldījumu to aizsardzībā.

4.6.3 Tiesības saņemt informāciju, tiesības uz izglītību un apvienošanās ar mērķi aizstāvēt šīs intereses ir principi, kas būtu jāatzīst par Savienības politiku noteicošiem pamatprincipiem.

4.6.4 Tā kā kritēriji, kas ir jāņem vērā, lai definētu augsto aizsardzības līmeni, nav noteikti, tie ir jānosaka pašā Līgumā.

⁽⁵⁾ Eiropas Kopienu Tiesa, 2000. gada 5. oktobris, Vācijas Federatīvā Republika v. Parlamentu un Padomi, lieta C-376/98, Sēj. I – 8149, skat. sīkāk sprieduma pamatojuma punktus no 76. līdz 89.

⁽⁶⁾ Par šiem jautājumiem skat. EKT, 1977. gada 20. oktobrī, Akciju sabiedrība "ROQUETTE FRERES", lieta 29/77, Sēj. 1835. lpp.

⁽⁷⁾ C-376/98, Sēj. 1/8498, Vācija pret Parlamentu un Padomi.

4.6.5 Veicot patērētāju tiesību aizsardzības kā nošķirta tiesiska pamata analīzi, būs jāņem vērā prioritāte, kas ir jāpiešķir Kopienai politikai gan pēc būtības, gan pēc formas. Dubultās subsidiaritātes princips acīmredzami ir ierobežojums, kas gan Eiropas līmenī, gan valsts līmenī paralizē jebkādu patērētāju tiesību aizsardzības politikas izstrādi. No dubultās subsidiaritātes principa, ko nosaka 153. pants, acīmredzot šajā situācijā ir jāatsakās.

4.6.6 Tiesiskajam pamatam Līgumā ir arī jāatbilst centieniem noteikt tādu pamatu, kurā patērētāja tiesības būtu ne tikai aizsargātas vai aizstāvētas viņa intereses, bet kurā viņš pats būtu aktīvs līdzdalībnieks un tiktu uzklauts. Patērētājs ir persona, kam sabiedrības piedāvātajā izvēlē ir jābūt skaidri noteiktām tiesībām izteikties.

4.6.7 Ir jāpārlicinās arī par to, vai Līguma normām, uz kuru pamata var vērsties Eiropas Kopienas tiesā, nebūtu jānodrošina tiesības tieši vērsties Tiesā arī patērētāju apvienībām kā pārstāvotām grupām, uz kurām attiecas Eiropas Savienības pieņemtie normatīvie akti.

4.6.8 Ir jāpiebilst, ka teksts tā tagadējā redakcijā balstās uz ierobežojošu patērētāju tiesību aizsardzības koncepciju, kas galveno vērību pievērš informācijas pozitīvajiem aspektiem.

5. Patērētāju politikas tiesiskā pamata definēšanas mērķi, principi un kritēriji

5.1 Kādi kopumā ir tie kritēriji, kam ir jānosaka tiesiskā pamata Līgumā kvalitāte?

No augstākminētajiem elementiem var secināt, ka tiesiskajam pamatam ir:

- jābūt skaidram un precīzam;
- jāsaturs definēto politiku ietvaros sasniedzamie mērķi, šo politiku pamatprincipi un īstenošanas kritēriji;
- jābūt nošķirtam.

Šīs dažādās pazīmes ir būtiskas, lai mēģinātu risināt augstākminētās problēmas.

5.2 Tiesiskā pamata precizēšanas procesā var iekļaut arī ne tik nozīmīgus jautājumus. Piemēram, ir jāparedz iespējas attiecībā uz likumdošanas saskaņošanas kvalitāti. Maksimālas vai pilnīgas saskaņošanas politiku atbalsta Komisija. Vai noteiktajam aizsardzības līmenim patiešām arī turpmāk ir jābūt augstam aizsardzības līmenim — ja tas nav augsts aizsardzības līmenis, tad maksimāla vai pilnīga saskaņošana var kaitēt patērētāju interesēm.

5.3 Ierosinātais teksts liek grozīt 3. panta 1. punkta t) apakšpunktu, skaidri nosakot, ka pie iestāžu darbības mērķiem ir pieskaitāma arī patērētāju interešu aizsardzība.

5.4 Ierosinātais 153. pants ir veidots, ņemot vērā trīs aspektus:

5.4.1 Tas satur Eiropas Savienības politikas mērķu patērētāju tiesību jomā uzskaitījumu. Šie mērķi ir tradicionāli. Tomēr ir jāuzsver atsevišķas šo mērķu īpašās iezīmes:

— par jaunievedumu uzskatāms fakts, ka tiek veicinātas tiesības gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu un pārstāvētu patērētāju intereses, galvenokārt atzīstot individuālās un kolektīvās tiesības šajā jomā. Tā ir tieša norāde uz to, ka ir jāsteno ne tikai kolektīvās prasības pieteikuma mehānisms, bet ka jāorganizē arī iespējas kolektīvi iesaistīt patērētājus noteikumu, kas uz viņiem attiecas, izstrādāšanā;

— patērētāju veselības aizsardzība un drošība acīmredzami ir tradicionāla tēma, kas ir jānosaka kā viens no Līguma mērķiem;

— visbeidzot, patērētāju tiesisko, ekonomikas, sociālo un kultūras interešu veicināšana acīmredzot arī ir uzskatāma par jaunu elementu. Ar to patērētājs tiek atzīts par sabiedrības locekli, nevis par vienkāršu ražojumu un pakalpojumu izmantotāju. Tikai tad, kad būs atzīta šādas veicināšanas nepieciešamība, būs iespējams izstrādāt politikas, tajā skaitā ilgtspējīgas attīstības politiku, kā arī politiku, kas apvienos patērētāju interešu veicināšanu un pienācīgu vides aizsardzības prasību ievērošanu.

5.4.2 Saistībā ar 153. panta formulēšanu var nosaukt šādus principus:

- preventīva rīcība;
- efektīva atbildība par kaitējumu;
- ilgtspējīga patēriņa izstrāde;
- princips "riskā radītājs maksā";
- dalības princips.

Šie pieci principi ir nepieciešami, lai sekmīgi īstenotu augstākminēto politiku.

5.4.3 Ierosinātais teksts tradicionālā veidā atgādina, ka prasības, kas atbilst nošķirtam pamatam, nevar ņemt vērā brīdī, kad tiek izstrādātas citas Eiropas Savienības politikas.

5.4.4 Ir jāņem vērā atsevišķi parametri — jo sevišķi tad, kad izstrādā normatīvos aktus. Augsta aizsardzības līmeņa jēdziena izstrādē cita starpā ir jāņem vērā pieejamie sociālekonomiskie dati, kas ļauj precīzi noteikt patērētāju uzvedību attiecībā uz tirgū piedāvāto ražojumu un pakalpojumu iegādi un izmantošanu. Ir tieši jānosaka iespēja iesniegt kolektīvu prasības pieteikumu.

5.4.5 Ierosinātais 153.a pants nosaka Padomes veicamo politiku.

Viens no apspriestajiem jautājumiem ir par direktīvu tiešo darbību. Saskaņā ar ierosināto risinājumu kā saskaņošanas veids vairāk būtu jāizmanto regulas. Tas padara liekas šībrīža debātes tieši par direktīvu darbību. Ir izstrādāta elastīga formula, kas ļauj dalībvalstīm ieņemt nostāju situācijā, kad tās gatavojas saglabāt vai noteikt aizsardzības pasākumus.

Šis risinājums dod priekšroku maksimālai saskaņošanai, kuras nepieciešamība tajā pašā laikā ir jāvērtē katrā atsevišķā gadījumā.

5.4.6 Visbeidzot, 153. panta teksts satur jaunievedumus, jo tajā par Kopienas lēmumu adresātiem Līguma 230. pantā nozīmē nosaka patērētāju apvienības. Citiem vārdiem — Kopienas lēmumi, kuros nav ievērotas Līguma normas, var būt par pamatu tiešai apvienību prasībai Tiesā.

6. Secinājumi — priekšlikums jaunam tiesiskam pamatam

Ņemot vērā šo informāciju, priekšlikums ir formulēts šādi:

153. pants

“1. Kopienas politika patērētāju tiesību aizsardzības jomā nodrošina šādu mērķu sasniegšanu:

- tiesību gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu un pārstāvētu patērētāju intereses, galvenokārt atzīstot individuālās un kolektīvās tiesības šajā jomā, veicināšana;
- patērētāju veselības un drošības aizsardzība;
- patērētāju tiesisko, ekonomisko, sociālo un kultūras interešu veicināšana.

2. Kopienas politika patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir vērsta uz augstākā aizsardzības līmeņa nodrošināšanu. Tā ir balstīta uz šādiem principiem:

- preventīvas darbības princips;
- kaitējuma, kas nodarīts patērētāju individuālo un kolektīvo tiesību pārkāpuma rezultātā, efektīvas atlīdzināšanas princips;
- princips “riskā radītājs maksā”;
- ilgtspējīgas patēriņa un aizsardzības politikas attīstības princips;
- patērētāju dalības noteikumu izstrādē un piemērošanā ar viņu interešu pārstāvošo organizāciju starpniecību princips.

3. Prasības patērētāju tiesību aizsardzības jomā tiek ņemtas vērā, nosakot un īstenojot citas Kopienas politikas.

4. Kopiena, nosakot savu rīcību patērētāju tiesību aizsardzības jomā, ņem vērā:

- augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, kāds patērētājiem tiek nodrošināts dalībvalstīs;
- pieejamos sociālekonomiskos datus par tirgū piedāvāto ražojumu un pakalpojumu iegādi un izmantošanu;

- prasības pieteikumu patērētāju tiesību vai interešu aizskāruma gadījumā efektivitāti, tai skaitā atzīstot kolektīvas nozīmes prasību.

153.a pants

1. Padome saskaņā ar 251. pantā minēto procedūru, apspriedusies ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, pieņem 153. panta 1. punktā minēto mērķu īstenošanai nepieciešamos normatīvos aktus; šos normatīvos aktus regulāri pārskata ar mērķi nodrošināt to spēju garantēt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

2. Normatīvie akti, kas ir jāpiemēro saskaņā ar 1. punktu, neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai pieņemt normatīvos aktus, kas paredz stingrākus aizsargpasākumus. Šiem normatīvajiem aktiem ir jābūt saderīgiem ar šo Līgumu, un tos paziņo Komisijai.

3. Sešus mēnešus pēc 3. punktā minētās paziņošanas brīža Komisija, sevišķi tajos gadījumos, kad normatīvais akts traucē iekšējā tirgus darbībai, pieņem lēmumu par valsts normatīvā akta noraidīšanu, sniedzot pamatojumu. Ja minētajā termiņā lēmums netiek pieņemts, normatīvais akts ir uzskatāms par pieņemtu, izņemot gadījumus, kad jautājuma sarežģītības dēļ termiņu pagarina ilgākais līdz vienam gadam, par ko dalībvalstij paziņo pirmā sešu mēnešu termiņa laikā.

4. Komisija, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, nodrošina efektīvu pieņemto normatīvo aktu piemērošanu ar mērķi veicināt patērētāju tiesības un intereses. Dalībvalstīm ir pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai:

- a) noteiktu un piemērotu efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas to normatīvo aktu, kas patērētāju tiesību aizsardzības nolūkā nosaka pienākumus vai aizliegumus, pārkāpšanas gadījumā;
 - b) izbeigtu šādus pārkāpumus;
 - c) paredzētu vienkāršus tiesas un ārpustiesas procesuālos līdzekļus patērētāju tiesību pārkāpuma un kaitējuma patērētāju interesēm novēršanai un atlīdzināšanai, kā arī taisnīgai atlīdzībai par radītajiem zaudējumiem.
5. Saskaņā ar dalībvalstu likumdošanu oficiāli reģistrētas vai Eiropas Komisijas atzītas patērētāju apvienības ir uzskatāmas par Līguma 153. panta piemērošanas rezultātā pieņemto normatīvo aktu adresātiem 230. panta nozīmē.”

Briseļē, 2006. gada 20. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētāja

Anne-Marie SIGMUND

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumam

Zemāk minētie grozījumi ieguva vairāk nekā ceturto daļu balsu, taču tika noraidīti debašu laikā:

1.3. punkts

Svītrot punktu.

Pamatojums

Atzinuma 1.3. punktā ietverts stingrs apgalvojums, proti, "Eiropas Savienībā kopš Māstrihtas līguma pieņemšanas jaunais regulējuma patērētāju aizsardzības politikas jomā pamats bija 129.a pants, kas ātri viens izrādījās nepietiekams, lai būtu par pamatu pilnvērtīgas politikas šajā jomā tālākai īstenošanai." Šai nopietnajai kritikai nav sniegts pamatojums.

Balsošanas rezultāti:

Par: 23

Pret: 39

Atturas: 5

1.4. punkts

Svītrot punktu.

Pamatojums

Atzinuma 1.4. punktā ietverts stingrs apgalvojums, proti, "Šī tiesiskā pamata nepiemērošana gadu gaitā ir apliecinājusi tā trūkumus un nespēju būt par piemērotu un efektīvu tiesisko pamatu, lai Kopienas līmenī veicinātu īstenu patērētāju interešu aizsardzības politiku." Šī kritika nav pamatota.

Balsošanas rezultāti:

Par: 23

Pret: 39

Atturas: 5

1.5. punkts

Svītrot punktu

Pamatojums

Atzinuma 1.5. punktā ietverts stingrs apgalvojums, proti, "Ar jauno Amsterdamas līguma 153. pantu ieviestie grozījumi nespēja novērst šādā veidā atklātos trūkumus, un saistībā ar Eiropas Konstitūcijas pieņemšanu ierosinātie teksti arī neatrisināja šīs problēmas." Šai nopietnajai kritikai nav sniegts pamatojums.

Balsošanas rezultāti:

Par: 23

Pret: 39

Atturas: 5

4.6.1. punkts

Svītrot punktu

Pamatojums

Šis punkts, kurā paredzēts, ka patērētāju aizsardzības politika ir ES kompetencē, padara neiespējamus labākus noteikumus patērētājiem dalībvalstīs.

Balsošanas rezultāti:

Par: 26

Pret: 35

Atturas: 8

4.6.7. punkts

Svītrot punktu

Pamatojums

Nebūtu vēlams, ka patērētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības tieši vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Visas interešu aizsardzības apvienības tad varētu uzstāties savu locekļu vārdā. Šādas tiesības varētu radīt nepieņemamas situācijas, tādas kā Amerikas Savienotajās valstīs kolektīvo prasību (*class actions*) gadījumā.

Balsošanas rezultāti:

Par: 30

Pret: 38

Atturas: 4

5.4.1. punkts

Svītrot vārdus

— “par jaunievedumu uzskatāms fakts, ka veicinātas tiesības gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu un pārstāvētu patērētāju intereses, galvenokārt atzīstot individuālās un kolektīvās tiesības šajā jomā. Tā ir tieša norāde uz to, ka ir jāsteno ne tikai kolektīvās prasības pieteikuma mehānisms, bet ka ir jāorganizē arī iespējas kolektīvi iesaistīt patērētājus noteikumu, kas uz viņiem attiecas, izstrādāšanā;”

Pamatojums

Nebūtu vēlams, ka patērētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības tieši vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Visas interešu aizsardzības apvienības tad varētu uzstāties savu locekļu vārdā. Šādas tiesības varētu radīt nepieņemamas situācijas, tādas kā Amerikas Savienotajās valstīs kolektīvo prasību (*class actions*) gadījumā.

Balsošanas rezultāti:

Par: 30

Pret: 40

Atturas: 3

5.4.4. punkts

Svītrot pēdējo teikumu

“5.4.4. Ir jāņem vērā atsevišķi parametri — jo sevišķi tad, kad izstrādā normatīvos aktus. Augsta aizsardzības līmeņa jēdziena izstrādē cita starpā ir jāņem vērā pieejamie sociālekonomiskie dati, kas ļauj precīzi noteikt patērētāju uzvedību attiecībā uz tirgū piedāvāto ražojumu un pakalpojumu iegādi un izmantošanu. Ir tieši jānosaka iespēja iesniegt kolektīvu prasības pieteikumu.”

Pamatojums

Nebūtu vēlams, ka patērētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības tieši vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Visas interešu aizsardzības apvienības tad varētu uzstāties savu locekļu vārdā. Šādas tiesības varētu radīt nepieņemamas situācijas, tādas kā Amerikas Savienotajās valstīs kolektīvo prasību (*class actions*) gadījumā.

Balsošanas rezultāti:

Par: 27

Pret: 42

Atturas: 4

5.4.6. punkts

Svītrot punktu.

Pamatojums

Nebūtu vēlams, ka patērētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības tieši vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Visas interešu aizsardzības apvienības tad varētu uzstāties savu locekļu vārdā. Šādas tiesības varētu radīt nepieņemamas situācijas, tādas kā Amerikas Savienotajās valstīs kolektīvo prasību (*class actions*) gadījumā.

Balsošanas rezultāti:

Par: 26

Pret: 44

Atturas: 2

6. punkts

Svītrot punktu

Pamatojums

Atzinuma 6. punktā izteikts ambiciozs priekšlikums par patērētāju politikas jauna tiesiskā pamata izveidi. Kā jau norādīts attiecībā uz iepriekšējiem punktiem 1.3., 1.4., 1.5., atzinumā nav sniegts pietiekams pamatojums tam, ka minētās pārmaiņas ir nepieciešamas. Atzinumā vajadzētu nevis ierosināt plašas izmaiņas esošajā patērētāju politikas tiesiskajā pamatā, bet gan vairāk uzmanības pievērst pārliecinošiem argumentiem, kas pierādītu, kādēļ, nākamreiz pārskatot Līguma tekstu, par prioritāti jāizvirza jauns tiesiskais pamats.

Balsošanas rezultāti:

Par: 23

Pret: 39

Atturas: 5

153. pants

Svītrot 4. punkta pēdējo ievilkumu

~~“prasības pieteikumu patērētāju tiesību vai interešu aizskāruma gadījumā efektivitāti, tai skaitā atzīstot kolektīvas nozīmes prasību.”~~

Pamatojums

Nebūtu vēlams, ka patērētāju apvienībām tiktu piešķirtas tiesības tieši vērsties Eiropas Kopienu Tiesā. Visas interešu aizsardzības apvienības tad varētu uzstāties savu locekļu vārdā. Šādas tiesības varētu radīt nepieņemamas situācijas, tādas kā Amerikas Savienotajās valstīs kolektīvo prasību (*class actions*) gadījumā.

Balsošanas rezultāti:

Par: 27

Pret: 44

Atturas: 2

153.a pants

Svītrot 4. punktu

Pamatojums

Saskaņā ar šādu formulējumu patērētāju aizsardzības politika tiktu pakļauta iekšējā tirgus noteikumiem. Tas neatbilst atzinuma saturam.

Balsošanas rezultāti:

Par: 27

Pret: 34

Atturas: 14

II PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinumam

Sekojošā darba grupas atzinuma daļa tika svītrotā par labu asamblejā pieņemtajiem grozījumiem, tomēr par tiem tika nodotas vairāk nekā ceturtdaļa balsu:

6. punkts, 153.a pants

2. Tiesības saskaņojošajam normatīvajam aktam jābūt regulai, jo tiesību saskaņošana ir prioritāte.

Balsošanas rezultāti:

Par: 31

Pret: 24

Atturas: 14
